

UVOD

Ljetna psihologijska škola (LJPŠ) kolegij je na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta koji se sastoji od nekoliko aspekata. Prvi dio, **ljetni**, priznaje da je to kolegij čija je velika atrakcija putovanje na more. U idealnom planu i programu ozbiljan posao obavljen je do srpnja, a novi zadaci postaju picigin i sunčanje. Zaista, u razgovoru s polaznicima LJPŠ-a prve asocijacije najčešće su “more”, “plaža”, “lje-to”. Za voditelje i studente ona je savršen kontekst za ljetovanje, druženje i bolje upoznavanje. **Školski** dio označava kolegij kao znanstveni (uglavnom istraživački) projekt čiji bi ishod trebao doprinijeti akademskoj zajednici. U pravilu doprinos ima oblik izvještaja o istraživanju u obliku knjižice (poput te koju trenutno držite u ruci!), prezentacije na kakvom kongresu, znanstvenog rada ili nečeg sličnog. Za većinu studenata LJPŠ predstavlja prvu priliku da u svom akademskom životu sudjeluje na projektu ove veličine. **Psihologijski** dio spajalica je školskog i ljetnog. Naravno, teme obrađene kroz dosadašnja trideset i tri LJPŠ-a doticale su se aktualnih problema psihologije. Ipak, nije rijetka pojava da se na ručniku pod suncem raspravlja o omiljenim nacrtima istraživanja, da se u partiji picigina MUDRO-im postavljanjem ciljeva pokušava oboriti rekord ili da se na večernjem druženju raspravlja o funkcijama Excela.

Ovogodišnja, 34. Ljetna psihologijska škola bavila se samom sobom. Naime, opći je cilj ove ljetne škole bio opisati do sada provedene ljetne škole te evaluirati LJPŠ kao oblik projektnog učenja (eng. *Project based learning*, *PBL*) koristeći pritom teorijski okvir teorije samodeterminacije (Ryan i Deci, 2000). U tu su svrhu, s jedne strane, prikupljeni podaci i analizirani postojeći materijali s proteklih ljetnih škola, a s druge prikupljeni novi kvalitativni podaci putem fokusnih grupa s bivšim polaznicima i voditeljima. Stoga je i ovaj istraživački izvještaj koncipiran u dva dijela. Prvi dio čini analiza arhivske građe, a drugi kvalitativno evaluacijsko istraživanje.

Analiza arhivske građe predstavlja retrospektivni pogled na sve ljetne škole koje su se održale do danas. Tim smo pristupom istražili povijest provedbe Ljetnih psihologijskih škola na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu od njezinih početaka. U pregledu arhivske građe ispitano je kako su izgledale i čime su se bavile 33 provedene Ljetne psihologijske škole te su prikazani dijelovi analiziranih primarnih izvora. Taj je povijesni pregled upotpunjen dvama novinarskim intervjuima sa začetnicima LJPŠ-a iz redova profesora i bivših studenata Odsjeka – prof. emer. dr. sc. Deanom Ajdukovićem te alumnima Draženom Nikolićem i Krešimirom Žnidarom.

Kvalitativno istraživanje povezuje LJPŠ s metodom projektnog učenja i motivacijskim konceptima iz teorije samodeterminacije. Sam koncept projektnog učenja posljednjih desetljeća doživio je procvat. Zadatak učenika i studenata u takvom obliku učenja i nastave jest, uz vodstvo nastavnika, identificirati određeni problem te ga kroz istraživanje, pretraživanje literature i druge metode razumjeti i pokušati ponuditi rješenja i odgovore. Projektno učenje u pravilu završava nekim oblikom

produkta. Istraživanja projektnog učenja pokazuju kako se tom metodom razvijaju ne samo kognitivne, već i generičke vještine poput učinkovite komunikacije, timskog rada i slično (Condliffe, 2017; Kokotsaki i sur., 2016; Zhang i Ma, 2023). Korištenje PBL-a u nastavi dovodi do većeg transfera znanja na stvarni život, više razine uključenosti učenika te veće motiviranosti i zadovoljstva (Almulla, 2020; Novalia i sur., 2025; Wijnia i sur., 2024; Zhang i Ma, 2023). S druge strane, nalazi dosadašnjih istraživanja nisu potpuno jednoznačni. Dio istraživanja sugerira kako učenici poučavani projektnim učenjem nemaju viši akademski uspjeh od onih koji su poučavani tradicionalnim metodama, a navode se i drugi nedostaci poput dugotrajne i složene pripreme i provedbe (Miao i sur., 2024, Pan i sur., 2021, Thomas, 2000). Većina dosadašnjih istraživanja fokusirala se na osnovno- i srednjoškolsku razinu zanemarujući visokoškolsku razinu obrazovanja. Dodatno, provedeno je vrlo malo kvalitativnih istraživanja koja omogućavaju dublje razumijevanje motivacijskih procesa koji djeluju tijekom projektnog učenja.

Ljetna psihologijska škola predstavlja oblik projektnog učenja u visokom školstvu. Na početku kolegija studenti u suradnji s nastavnicima odabiru temu kojom će se baviti i planiraju istraživanje. Potom slijedi istraživanje literature, oblikovanje nacрта istraživanja, priprema mjernih instrumenata i metoda, prikupljanje i obrađivanje podataka, a cijeli proces završava produktom, najčešće u obliku knjižice ili neke druge vrste izvještaja o provedenom istraživanju. Tijekom provedbe istraživanja naglašava se aktivnost studenata te međusobna suradnja između studenata i profesora.

U ovom nam je istraživanju jedan od ciljeva bio evaluacijom LJPŠ-a pridonijeti literaturi o projektnom učenju na razini visokog školstva te ispitati percepciju subjektivne dobiti sudionika i voditelja ljetne škole, njihovo zadovoljstvo sudjelovanjem, kao i prijedloge za poboljšanje. Dodatni cilj bio je dubinski zahvatiti motivacijske aspekte sudjelovanja u takvom tipu projektnog učenja. Kao teorijski okvir poslužila nam je teorija samodeterminacije, jedna od ključnih suvremenih teorija često primjenjivana u obrazovnom kontekstu. Teorija samodeterminacije razlikuje ponašanja koja ljudi čine zbog vanjskih pritisaka, odnosno za koja imaju ekstrinzični/kontrolirani tip motivacije, te ponašanja koja čine iz vlastitog interesa, uživanja i znatiželje, odnosno za koja imaju intrinzični/autonomni tip motivacije (Ryan i Deci, 2020). Osim toga, jedna od njezinih mini teorija pretpostavlja da se u podlozi ljudske dobrobiti nalaze tri osnovne psihološke potrebe – za autonomijom, kompetentnošću i povezanošću. Kada su one zadovoljene, osobe su u većoj mjeri intrinzično motivirane te pokazuju više razine dobrobiti, uključenosti i postignuća dok frustracija tih potreba rezultira više ekstrinzičnim oblicima motivacije te općenito lošijim životnim ishodima (Ryan i sur., 2023). Primjenjujući tu teoriju na kontekst provedbe ljetne škole kao oblika projektnog učenja, zanimalo nas je koji njeni aspekti pridonose zadovoljenju, odnosno frustraciji, osnovnih psiholoških potreba studenata i voditelja LJPŠ-a. Kontekst koji stvaraju nastavnici predstavlja ključnu odrednicu zadovoljenja/frustracije osnovnih psiholoških potreba učenika

i studenata (Vansteenkiste i sur., 2020), pa smo posebnu pažnju posvetili nastavničkim postupcima tijekom provedbe različitih faza projektnog učenja, odnosno, njihovim (de)motivirajućim stilovima.

Uzimajući u obzir sve navedeno, ovo istraživanje donosi vrijedne stručne i znanstvene spoznaje. Iz stručne perspektive, proučavanje LJPŠ-a kao oblika projektnog učenja na visokoškolskoj razini s dugom tradicijom provedbe može biti korisno u propisivanju smjernica i prijedloga za provedbu sličnih oblika poučavanja. U Hrvatskoj do sada nije provedeno niti jedno istraživanje učinaka projektnog učenja na razini visokoškolskog obrazovanja, a slična su istraživanja rijetka i u međunarodnoj literaturi. Nadalje, teorijski se ova studija oslanja na dva dobro istražena područja: motivacijske aspekte teorije samodeterminacije i projektno učenje kao oblik poučavanja. No, ta su dva područja rijetko istraživana zajedno, a još su rjeđa istraživanja koja ujedno koriste i kvalitativnu metodologiju. Korištenje kvalitativnog pristupa omogućava dublje ispitivanje iskustava i dojmova, i to iz perspektive i polaznika i voditelja projektnog učenja. Samim time, doprinos našeg istraživanja nije samo usmjeren na bolje razumijevanje ishoda projektnog učenja (odnosno, LJPŠ-a), već i doprinos široj znanstvenoj literaturi u ovom području.